

“Ik wens een samenleving waar de nieuwsgierigheid naar elkaar altijd groter zal zijn dan de angst voor elkaar”

“In Blind botsen twee wereldbeelden op elkaar. Twee werelden die elkaar niet willen naderen, maar op een gegeven moment wel moeten. Hoe doe je dat? Als je elkaar niet meer kunt ontlopen. Als alle letterlijke en figuurlijke hekken niet meer werken?” Dat is de vraag die schrijver en regisseur Lot Vekemans zichzelf stelde bij het maken van de nieuwste MATZER voorstelling Blind.

Lot Vekemans (1965) schrijft toneelteksten, romans en scenario's. Haar werk is meermaals bekroond, in tweeëntwintig talen vertaald en in meer dan vijfendertig landen opgevoerd. Daarmee is ze internationaal Nederlands meest gespeelde toneelschrijver. In 2018 schreef ze voor MATZER de tekst voor de voorstelling 'Niemand wacht op je' over het verlangen naar betrokkenheid en politieke vernieuwing. Gespeeld in het hart van de politieke arena; de Raadzaal. Nu maakt ze met 'Blind' haar regiedebuut.

foto: Renee van der hulst

“In de kern gaat Blind over hoe je moet samenleven als je ver van elkaar afstaat. Probeer je elkaar te naderen, te begrijpen of blijf je juist zo ver mogelijk uit elkaars buurt? Hoe nieuwsgierig zijn we naar elkaar? Ben je in staat om over je eigen oordelen en overtuigingen heen te stappen om de ander te bereiken? Of sluit je je op in je eigen bubbel waar het veilig toeven is. Bijvoorbeeld door een hek om jezelf heen te bouwen dat alles buiten houdt wat je niet past. Natuurlijk gaat het hierbij eigenlijk over angst. We willen ons veilig voelen en verwarren veiligheid met beveiligd zijn. Maar wat doet al die beveiliging om ons heen; sluiten ze iets buiten wat je niet wenst of sluit je eigenlijk jezelf op? Dat is een vraag die me al langer bezighoudt en die ook in de voorstelling Niemand wacht op je voorbijkwam, waarvan ik de tekst in 2018 voor MATZER Theaterproducties schreef en die in aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen in de raadszalen speelde.”

Gated Communities

“Ik ben voor werk en familiebezoek een aantal malen in Zuid-Afrika geweest en daar zag ik een uitvergroting van de thematiek van gescheiden werelden die elkaar maar mondjesmaat naderen. Dertig jaar na de afschaffing van de Apartheid en de politieke machtsverschuiving van wit naar zwart zie je de scheidslijnen nog letterlijk in de samenleving. ‘Gated Communities’ voor de witte bevolking zijn daar in alle gradaties aanwezig. Voor mij, een witte Nederlandse vrouw, was dat een vervreemdende ervaring. Hoezo ga je in een wijk wonen met een hek eromheen of heb je tralies voor je raam? Dat gevoel van zelf opgesloten te zitten in angst voor een buitenwereld die je niet kunt controleren is een belangrijke inspiratiebron geweest voor het stuk. Vanuit daar ontstonden er personages en een verhaallijn. Ik was vooral nieuwsgierig naar het vermijden van de botsing. Er is een menselijke neiging naar damage control. We willen zo lang mogelijk zoveel mogelijk behouden. De angst voor verandering begint nu goed om zich heen te grijpen, omdat er zoveel aan het veranderen is. Het zou me niet verbazen als we binnen tien of twintig jaar ook in Nederland overal ‘Gated Communities’ gaan krijgen in een poging de verandering

buiten te houden. Ik herken die angst in mezelf en tegelijkertijd voel ik een voortdurende noodzaak om me open te stellen. Ik wens een samenleving waar de nieuwsgierigheid naar elkaar altijd groter zal zijn dan de angst voor elkaar.”

Tegenpolen

“Op het podium wil ik de strijd en de verzoeningspogingen laten zien. We zien een vader en een dochter die in alles elkaar tegenpolen zijn. Ze zitten elkaar in de weg, want je kunt elkaar ruziënd, maar moeilijk vinden. Ze vertegenwoordigen twee zijden van het spectrum waarbij de vader zich verzet tegen alles wat verandert en veranderd is en de dochter die verandering omarmt en voedt. Hun wereldbeelden botsen en ze zijn beiden blind voor de blik van de ander. Dat zit niet alleen in hun letterlijke taal maar ook in hun fysiek. Ze kunnen elkaar niet naderen. De dochter wil steeds zo snel mogelijk weg, de vader wil haar juist inkapselen in zijn wereld. Bovendien heeft hij haar nodig. Uiteindelijk komt er een moment dat de dochter niet meer weg kan.”

Cast

“Het toneelbeeld is van Sanne Danz en laat prachtig de bubbel van de vader zien. We zijn en blijven op zijn afgebakende terrein dat in eerste instantie open voelt, maar dat is schijn. Daarbinnen bewegen de acteurs Jose Kuijpers en Helmer Woudenberg zich als tegenpolen. De keuze voor hen was organisch, net zoals de keuze dat ik ging regisseren. Ik had hen gevraagd voor een proeflezing van het stuk. Die lezing was voor mij als schrijver bedoeld, zodat ik het stuk zelf een keer helemaal kon horen. De lezing was spot on. Ook het inhoudelijke gesprek daarna beviel zo goed dat we elkaar op een gegeven moment aankeken en dachten ‘waarom gaan wij dit eigenlijk niet samen doen?’ José was degene die het als eerste hardop uitsprak. Ook de vraag of ik het wilde regisseren. Madeleine bood aan om het bij MATZER in huis te maken. Ik voelde meteen een grote JA en vervolgens de gedachte F.CK! Ik heb besloten de JA te volgen. Mijn nieuwsgierigheid heeft het vooralsnog dus gewonnen van mijn angst.”

In gesprek

“Ik zie elk stuk als een uitnodiging tot gesprek met mijn publiek. Voor Blind is de centrale vraag die ik mezelf en mijn publiek stel; hoe gaan we om met iemand van wie we het gedachtegoed afwijzen? Kun je elkaar vinden ondanks dat je elkaar niet begrijpt? Het is een thema dat de afgelopen jaren ook in Nederland sterk omhoog is gekomen. Onder andere de Coronatijd en de opkomst van Black Lives Matter heeft tegenstellingen zichtbaar gemaakt die daarvoor genegeerd konden worden. Die tijd van negeren is voorbij. We zullen iets met elkaar moeten. In die zin zijn de thematieken uit Blind dichterbij gekomen. Ik hoop dat het publiek na afloop praat over de personages. Met wie zijn ze het eens? Bestaat er zoiets als gelijk? En zo ja, wat heb je daar dan aan? Misschien is er medelijden of onbegrip. Wellicht herkennen ze er eigen familiedynamieken in. In het beste geval zijn publiek en personages dichterbij elkaar gekomen. En zijn er een aantal zinnen blijven hangen om op door te kauwen.”